

НИЙГМИЙН АЖЛЫН ТУХАЙ АНХДАГЧ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 11 дэх хэсэгт "... Гэр бүл, эх нялхас, хүүхдийн ашиг сонирхлыг төр хамгаална", Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна" гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар баталсан "Алсын хараа 2050 Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого"-ын Зорилго 2-т "Чанартай амьдралын баталгаа бүхий нийгмийн хамгаалалтай, аз жаргалтай амьдралын ээлтэй орчинд, гэр бүлийн амьдралын баталгаа, улс орны хөгжлийн суурь болсон чанартай боловсролыг хүн бүр эзэмших боломжийг бүрдүүлэн нийгмийн идэвхтэй, эрүүл монгол хүнийг хөгжүүлнэ." гэж, мөн зорилгын 3 дах хэсэгт "Хүн амын бүлгүүдийн ялгаатай хэрэгцээ, нийгмийн хөгжлийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн нийгмийн хамгаалал, халамжийн үйлчилгээг үзүүлнэ." гэж; мөн баримт бичгийн "2.2.10-д Нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдал, гамшиг, онцгой байдлын үеийн эрүүл мэндийн байгууллагын нөөцийн бэлэн байдал, хариу арга хэмжээ авах чадавхыг бэхжүүлнэ.", "2.3.1-д "Хүн амын тогтвортой өсөлтийг дэмжсэн, судалгаа, нотолгоонд суурилсан, гэр бүлд ээлтэй хөгжил, хамгааллын үр ашигтай тогтолцоог бүрдүүлнэ", "2.3.3-д Монгол хүний хөгжлийн цогц судалгаанд үндэслэн төрөөс хүн ам, гэр бүл, хүүхэд, залуучууд, хөдөлмөрийн болон ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, шилжин суурьшигчдын эрхийг хамгаалах, нийгмийн суурь үйлчилгээг тэгш хүргэх, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих талаар баримтлах бодлого, хөтөлбөр хэрэгжүүлж, салбар дундын бодлого зохицуулалтыг сайжруулна.", "2.3.6-д Өрхийн амьжиргааны түвшнийг тогтоох аргачлалыг боловсронгуй болгож, гэр бүлийн гишүүн бүрд үзүүлэх нийгмийн халамжийн тусламж, дэмжлэгийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ." ... гэж тус тус тусгасан.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн Хоёр. Хүний хөгжлийн бодлогын 2.1.1-д Гэр бүл, хүн амын онцлогт нийцсэн бодлого хэсэгт 2.1.3.8.Халамжаас хөдөлмөрт шилжих бодлоготой уялдуулан хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн үйлчилгээний эрх зүйн орчныг шинэчилж, ядуурлыг бууруулах бодлого баримтална гэж заасан.

Олон улсын Нийгмийн ажлын холбоо Нийгмийн ажлын боловсрол ба сургалтын дэлхийн стандарт, MNS 5323-94 Нийгмийн ажлын дээд боловсролын Монгол Улсын стандарт, MNS 5852 Монгол улсын стандарт, Хүүхэд асрах хувилбарт үйлчилгээнд тавих нийтлэг шаардлага, MNS 6949:2021 Нийгмийн ажлын үйлчилгээний нийтлэг шаардлага стандарт болон Монголын Нийгмийн ажилтны мэргэжлийн ёс зүйн дүрмийг баримтлан ажиллаж байгаа хэдий ч салбар бүрт ажиллаж байгаа нийгмийн ажилтны эрх зүйн байдлыг хангах, ажил үйлчилгээг нэгдсэн тогтолцоо, удирдлагаар хангах, хамтын ажиллагаа, оролцоог сайжруулахад нийтлэг мөрдөх эрх зүйн орчин бүрдээгүй нь энэхүү хуулийн төслийг боловсруулах үндэслэл болсон.

Өнөөгийн байдлаар Монгол Улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хууль тогтоомжинд нийгмийн ажлын чиг үйлчилгээний зохицуулалт, чиглэл, хамрах хүрээ, үйл ажиллагааг харилцан адилгүй тодорхойлж, зөвхөн тухайн салбарын онцлогийг харгалзан тусгасан нь хэт явцуу бөгөөд салбар дундын хамтын уялдаагүй, мөн мэргэжлийн үйл ажиллагаа эрс ялгаатай байдлаар тодорхойлсон байна.

Хүний эрхийн үндэсний комиссын Монгол Улс дах хүний эрхийн төлөв байдлын 19, 20, 21, 22, 23 дахь илтгэлүүд Монгол Улсад нийгмийн ажил, үйлчилгээ нь олон улсын жишгээр мэргэжлийн түвшинд хүртээмжтэй бус байгаагаас нэр тэргүүнд хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний нийгэм, эдийн засгийн эрх зөрчигдөж, улмаар хүчирхийлэлд өртөх, амьдарлын чанар буурах зэрэг дагалдах эрсдэл үүссээр байгааг дүгнэсэн байна.

Монгол Улсад нийгмийн ажлыг хүн амын, нийгмийн онцлог хэрэгцээнд тулгуурлан, бие даасан онол-арга зүйтэй шинжлэх ухаан, практик чиг баримжаатай ажил, мэргэжил болохынх нь хувьд улам хөгжүүлж, бусад салбарын нэгэн адил системтэй мэдлэг, хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэ цэн, мэргэжлийн ёс зүйн хэм хэмжээ, үнэт зүйл, зарчимтай байх шалгууруудыг нь хүлээн зөвшөөрч нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг мэргэжлийн түвшинд хүргэх шаардлагатай.

Нийгмийн сэтгэл зүй, эрүүл мэндийн салбарынхаа үйлчилгээ, үйл ажиллагааг хүн амынхаа бодит хэрэгцээнд тулгуурлан хүргэж, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудыг хангуулах, халамж хамгаалал шаардлагатай бүлэгт хүрч очих, хүний суурь хэрэгцээг хангах, амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэхийн тулд Нийгмийн ажлын тухай анхдагч хуулийн төслийг боловсруулах шаардлагатай гэж үзсэн болно.

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 22 дугаар зүйлийн 22.1.1 дэх заалтын дагуу нийгмийн ажлын тухай эрх зүйн зохицуулалтыг анхдагч хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсрууллаа.

Хуулийн төсөл 7 бүлэг 49 зүйлтэй бөгөөд дараах асуудлыг тусгана. Үүнд:

1.Хуулийн төсөлд нийгмийн ажлын мэргэжлийн тусламж үйлчилгээг хуульд заасан тодорхой эрсдэл, нөхцөл бүрдсэний дараа үзүүлэхээр тусгасан бусад хууль тогтоомжийн зохицуулалтыг өөрчилж, урьдчилан сэргийлэлт, тандалт судалгаа болон иргэний хэрэгцээ шаардлагад суурилж хүргэх зохицуулалт бий болгоно.

2.Мөн хуулийн төсөлд зорилтот бүлэгт чиглэсэн нийгмийн хамгаалалын урьдчилан сэргийлэх, үр дүнтэй үйлчилгээг хүргэх тогтолцоо бүрдүүлнэ. Бага орлоготой айл өрх, эрдсэлт нөхцөлд буй хүүхэд, туслалцаа шаардлагатай өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон архаг хүнд өвчтэй хүмүүс, гэнэтийн осол гэмтлийн дараах, мэс заслын дараа үүсэх дагалдах хүндэрлээс урьдчилсан сэргийлсэн, сургасан, хамгаалсан үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх харилцааг зохицуулна.

3.Нийгмийн ажлын үйлчилгээний нэгдсэн тодорхойлолт, түүний төрөл хэлбэр, үе шат, эргэх холбоо, тайлагналт, мэдээллийн санг бүрдүүлэх, ашиглах, бусад мэргэжинтнүүдтэй хамтран ажиллах арга хэлбэр, нийтлэг эрх үүргийг тодорхой болгоно.

4.Олон талт хамтын ажиллагааг бэхжүүлж эрүүл мэнд, боловсрол, хууль сахиулах, нийгмийн халамж салбард ажиллаж буй нийгмийн ажилтны багт гүйцэтгэх үүрэг, оролцооны хүрээ, хязгаарыг тодорхой болгож, бүтээмж, үр дүнг нь бодитоор үнэлэх, хэмжих тогтолцоог бий болгохоор тусгана.

5.Өөрийн амьдралынхаа шийдвэр гаргах иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, өөрийгөө удирдах чадварыг дэмжихийн тулд нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагдсан бүх иргэдийг бие даан амьдрах, нийгмийн харилцаанд оролцох ур чадвар, мэдлэгээ хөгжүүлэхэд сургаж, ахиц дэвшлийг үнэлдэг хэм хэмжээг бий болгоно.

6.Өөрийгөө төлөөлөх чадваргүй, эсхүл насанд хүрээгүй хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрхэм чанар, нэр төр, алдар хүндийг эрхэмлэсэн нийгмийн үйлчилгээг бий болгохын тулд хувь хүний мэдээлэлийг хариуцлагатайгаар хадгалж, зөвхөн шаардлагатай буюу аюулаас сэргийлэх болон судалгаа, үнэлгээний хүрээнд мэргэжлийн зорилгоор ашиглах тогтолцоог бүрдүүлэхээр заана.

7.Хуулийн төсөлд нийгмийн ажилтны мэргэжлийн хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлэхээр тусгах бөгөөд нийгмийн ажилтан нь аль ч салбарт ажиллаж байгаагаас үл хамааран нэгдсэн арга зүй, нэг стандартаар хэрэгжүүлэх, тайлагнах, ёс зүй мэргэжлийн хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлэхээр заана.

Хуулийн төсөл батлагдсаны батлагдсанаар нийгмийн ажлын үйлчилгээний эрх зүйн орчин тодорхой болж хөдөлмөрийн зах зээлд оролцох боломжгүй иргэдийн (хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настан, ганц бие эцэг эхчүүд гэх мэт) чадавхи нэмэгдэж, хөдөлмөрлөл эрхлэлт сайжирна. Мөн нийгмийн хамгааллын тогтолцоонд чадваржуулах нийгмийн ажлын үйлчилгээг нэвтрүүлсэнээр ядуу болон эмзэг бүлгийн иргэдэд хүрч буй дэмжлэг туслалцаа үг өгөөжтэй болж санхүүгийн дарамтаас гарсан иргэд хэрэглээгээ нэмэгдүүлж, эдийн засагт эерэг нөлөө үзүүлнэ.

---oOo---